

International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies

International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies is a double-blind peer-reviewed, open-access journal published to reach excellence on the scope. It considers scholarly, research-based articles on all aspects of economics, finance and accounting. As an international congress aimed at facilitating the global exchange of education theory, contributions from different educational systems and cultures are encouraged. It aims to provide a forum for all researchers, educators, educational policy-makers and planners to exchange invaluable ideas and resources.

RAQAMLI MOLIYA TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY ASOSLARI

Nurmatov Shohrux Farxod o'g'li

“Ipak yo‘li” turizm va madaniy meros xalqaro universiteti, Samarqand

Annotatsiya. Ushbu maqolada raqamli moliya tizimining shakllanishi, uning iqtisodiy o‘shishga ta’siri hamda moliyaviy inklyuziyani kengaytirishdagi roli tahlil etiladi. Shuningdek, O‘zbekiston iqtisodiyotida fintech sohasini rivojlantirish, elektron to‘lov infratuzilmasini kengaytirish va raqamli texnologiyalarni moliya tizimiga integratsiya qilishning ustuvor yo‘nalishlari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: raqamli moliya, fintech, elektron to‘lov tizimi, blokcheyn, moliyaviy inklyuziya, raqamli transformatsiya, iqtisodiy o‘shish, O‘zbekiston tajribasi

Kirish

Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida raqamli texnologiyalar moliya tizimining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Raqamli moliya — bu elektron platformalar, mobil ilovalar va raqamli to‘lov tizimlari orqali amalga oshiriladigan moliyaviy operatsiyalar majmuasidir. Ushbu tizim iqtisodiyotda pul aylanish tezligini oshiradi, xarajatlarni kamaytiradi hamda moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatini kengaytiradi. Raqamli moliya tizimini rivojlantirish iqtisodiy barqarorlik va inklyuziv o‘shishni ta’minlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Shu sababli, har bir mamlakat moliyaviy sohada raqamli transformatsiyani jadallashtirishga intilmoqda.

Asosiy qism

Raqamli moliya tizimining mohiyati va ahamiyati

Raqamli moliya tizimi — bu moliyaviy xizmatlarni internet, mobil aloqa va raqamli texnologiyalar asosida ko‘rsatish tizimidir. U bank xizmatlarini soddalashtiradi, aholining moliyaviy savodxonligini oshiradi va soya iqtisodiyotining qisqarishiga yordam beradi.

Raqamli to‘lovlar tizimi naqd pulsiz iqtisodiyotni shakllantiradi, tranzaksion xarajatlarni kamaytiradi hamda davlat byudjeti uchun qo‘shimcha tushumlar yaratadi: Raqamli moliyaviy tizimning asosiy yo‘nalishlari

Fintech innovatsiyalari.

Moliyaviy texnologiyalar (fintech) bank xizmatlarini avtomatlashtirish, kreditlashni

onlayn platformalar orqali amalga oshirish va tezkor to'lov tizimlarini yaratish imkonini beradi.

Elektron to'lov tizimlari.

Mobil banking, QR-to'lovlar va raqamli hamyonlar (e-wallet) orqali aholining moliyaviy xizmatlarga kirish imkoniyati sezilarli darajada oshadi.

Blokcheyn texnologiyasi.

Blokcheyn tizimi tranzaksiyalarni xavfsiz, shaffof va qayta ishlanmas shaklda saqlash imkonini beradi. Bu esa firibgarlikni kamaytiradi va ishonchni mustahkamlaydi.

Moliyaviy inklyuziya.

Raqamli moliya tizimi bank xizmatlaridan foydalanmagan aholining (unbanked) iqtisodiy faoliyatini rag'batlantiradi, shu orqali ijtimoiy adolat va iqtisodiy tenglikni kuchaytiradi.

O'zbekiston tajribasida raqamli moliyaning rivojlanishi

O'zbekistonda so'nggi yillarda raqamli moliya sohasida sezilarli o'zgarishlar amalga oshirilmoqda. Mobil to'lov tizimlari, onlayn banking va fintech startaplarining paydo bo'lishi moliyaviy xizmatlarning yangi bosqichiga yo'l ochdi. 2020-yildan boshlab "Milliy to'lov tizimi" platformasining ishga tushirilishi, "Payme", "Click", "Apelsin" kabi xizmatlarning ommalashuvi raqamli to'lovlarning umumiy ulushini sezilarli darajada oshirdi. Bundan tashqari, Markaziy bank tomonidan "Open Banking" konsepsiyasini joriy etish bo'yicha ishlar boshlangan bo'lib, bu banklar va fintech kompaniyalari o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlamoqda.

Muammolar va istiqbollar

Raqamli moliya tizimi jadal rivojlanayotganiga qaramay, ayrim to'siqlar saqlanib qolmoqda. Bularga internet qamrovi past bo'lgan hududlar, axborot xavfsizligi masalalari, kadrlar yetishmovchiligi va aholining raqamli savodxonlik darajasi pastligi kiradi.

Kelgusida ushbu muammolarni hal etish uchun raqamli infratuzilmani rivojlantirish, kiberxavfsizlikni kuchaytirish, aholining moliyaviy savodxonligini oshirish va fintech startaplarini qo'llab-quvvatlash zarur.

Xulosa

Raqamli moliya tizimini rivojlantirish mamlakat iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshiradi, moliyaviy xizmatlarga kirish imkoniyatini kengaytiradi va iqtisodiy o'sishni jadallashtiradi. O'zbekiston tajribasi shuni ko'rsatmoqdaki, moliya sektorida raqamli transformatsiyani chuqurlashtirish nafaqat iqtisodiy samaradorlikni, balki ijtimoiy barqarorlikni ham ta'minlaydi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son Farmoni — "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash to'g'risida.
2. O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining 2023-yilgi hisobotlari — "O'zbekiston moliya bozorida raqamli to'lov tizimlari va fintech infratuzilmasining rivojlanishi." Toshkent.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 28-noyabrdagi 676-son Qarori — "Elektron to'lov tizimlarini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida."
4. IMF (2022). The Rise of Digital Money: Implications for Monetary Policy and

- Financial Stability. International Monetary Fund, Washington D.C.
5. World Bank (2023). Digital Financial Services and Financial Inclusion in Emerging Economies. Washington D.C.
  6. OECD (2021). Fintech and Digital Finance: Policy Considerations for Inclusive Growth. OECD Publishing, Paris.
  7. Tapscott, D., & Tapscott, A. (2018). Blockchain Revolution: How the Technology Behind Bitcoin and Other Cryptocurrencies is Changing the World. Penguin Books, New York.
  8. Schindler, J. W. (2020). FinTech and Financial Innovation: Drivers and Policy Implications. *Journal of Financial Perspectives*, Vol. 8(1), pp. 35–52.
  9. Arner, D. W., Barberis, J., & Buckley, R. (2016). The Evolution of FinTech: A New Post-Crisis Paradigm? *Georgetown Journal of International Law*, 47(4), 1271–1319.